Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 Pakosław PLH140015

obszar potencjalnych możliwości

dr Piotr Sikorski
Katedra Ochrony Środowiska SGGW w Warszawie

NATURA 2000 szansa czy ograniczenie? - narzędzie działania

Celem programu Natura 2000 jest zachowanie różnorodności biologicznej dla przyszłych pokoleń.

Istotne **ograniczenia** dla działań, które negatywnie wpływają na przedmiot ochrony.

Korzyści dla działań, które sprzyjają ochronie różnorodności i są korzystne dla mieszkańców.

Korzyści

1) Wynagrodzenie dla miejscowej ludności za wykonywanie działań ochronnych w obszarach Natura 2000, jak np. wykaszanie, wypas itp.,

2) dopłaty dla prywatnych właścicieli gruntów zlokalizowanych w granicach obszarów Natura 2000 - przysługują im wyższe o ok. 20% dopłaty w ramach programów rolno-środowiskowych oraz ekwiwalent pieniężny za utracone korzyści, jeśli działania ochronne w ramach obszaru Natura 2000 wymagają np. późniejszego niż zwykle koszenia łąk,

3) możliwości dla samorządów i organizacji na zdobycie dofinansowania na realizację projektów i programów poprawiających stan infrastruktury (kanalizacja, drogi, ścieżki rowerowe, kotłownie na biomasę, programy edukacyjne i szkoleniowe, konkursy itp.),

4) rozwój turystyki – obszary Natura 2000 to elementy europejskiej sieci ekologicznej z naukowo potwierdzonym dobrym zachowaniem środowiska naturalnego, są miejsca znane w całej Europie, co może stanowić czynnik przyciągający turystów.

(źródło: *natura2000.gdos.gov.pl* (zmienione)

Obszary o największej różnorodności biologicznej stanowią refugia dla roślin i zwierząt z dużych obszarów

W krajobrazie rolniczym (intensywnym) około 5% powierzchni jest siedliskiem 90% gatunków.

Miejsca o największej różnorodności biologicznej to miejsca użytkowane w sposób zrównoważony.

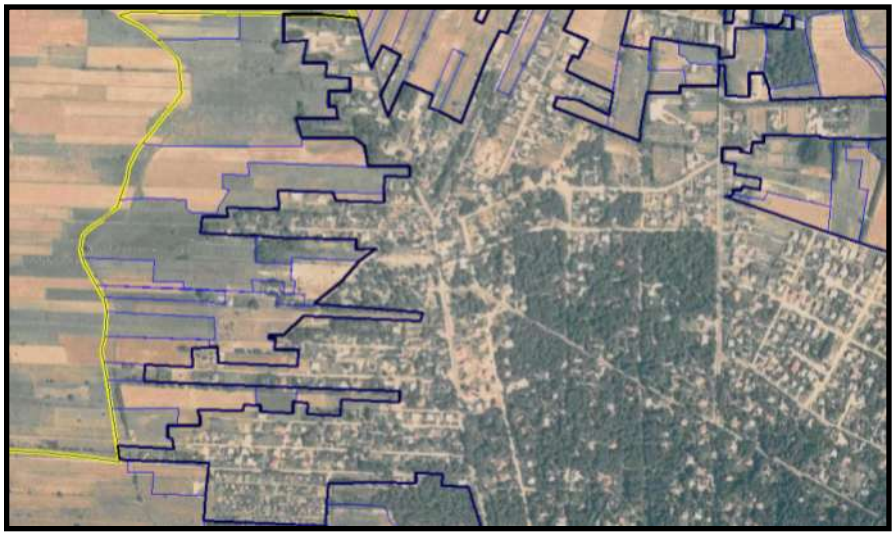

trwałe formy użytkowania terenu w latach 1987-2004

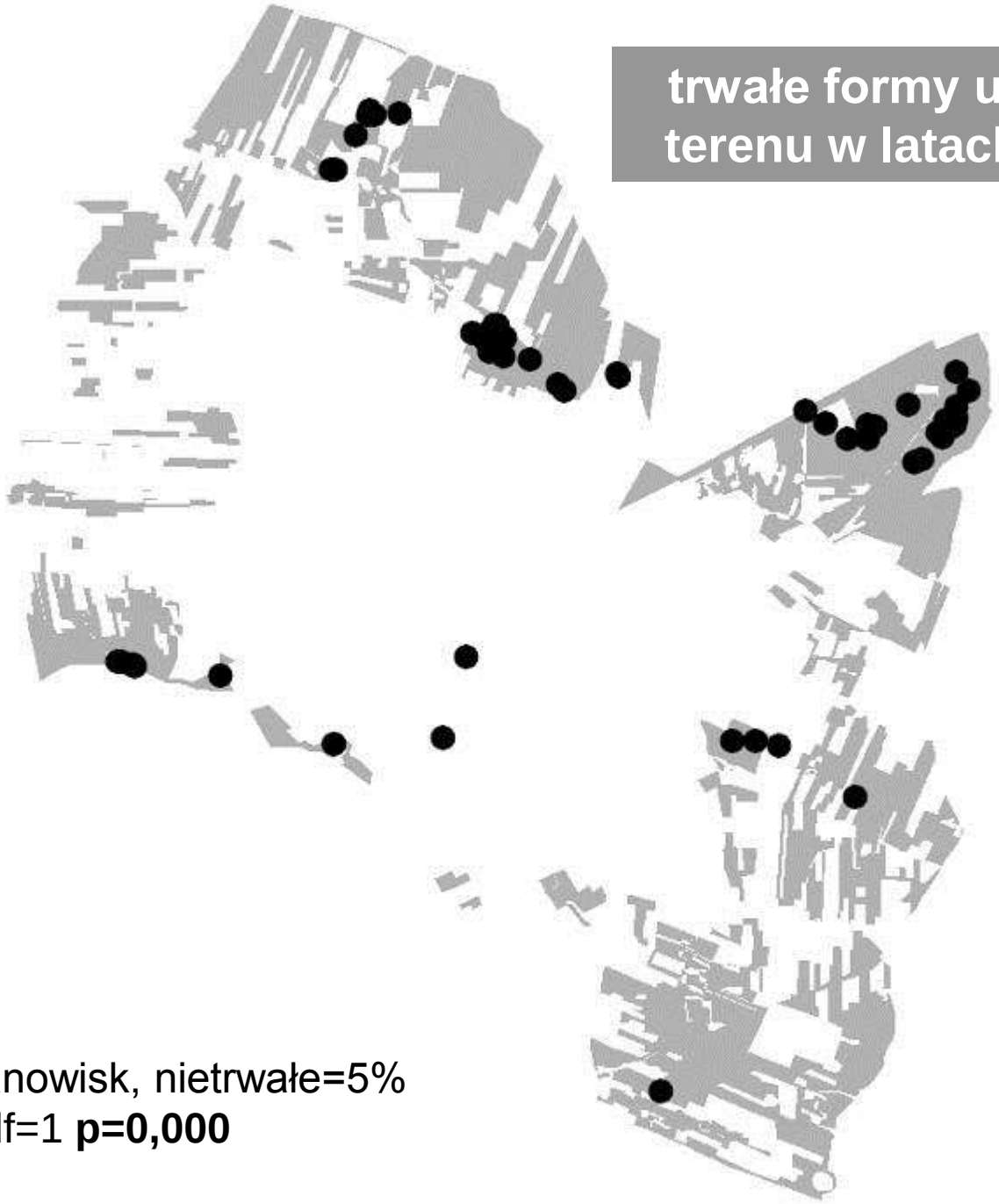

trwałe=95% stanowisk, nietrwałe=5%
$\chi 2$= 44,64 dla df=1 **p=0,000**

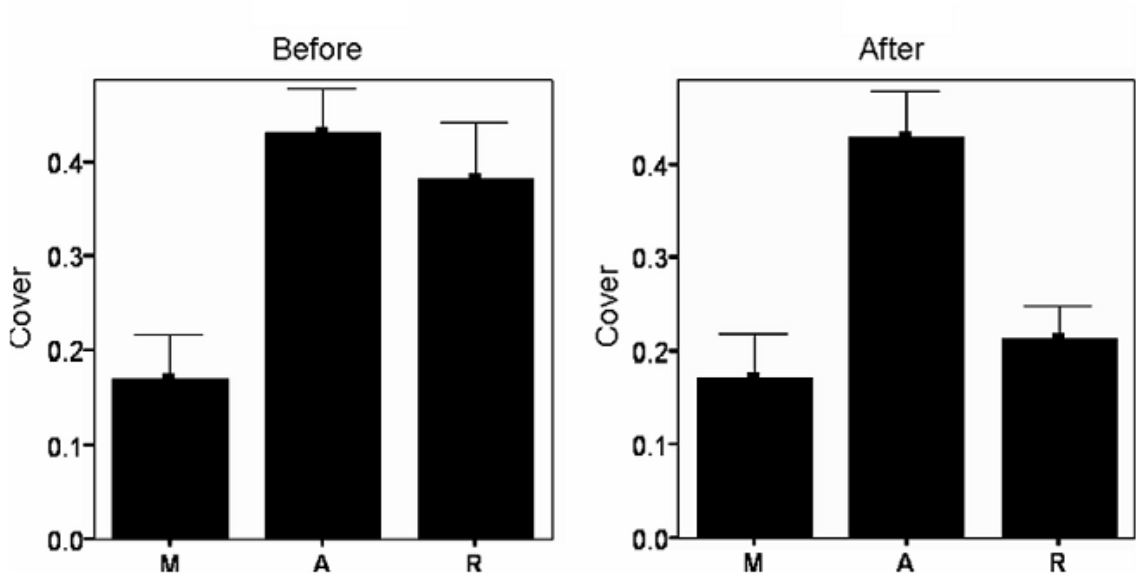

Fig. 2 – Proportion of the area of the sites covered by trees and shrubs for the three grassland types, continuously managed (M), abandoned (A) and restored (R), in 1999 (before restoration) and 2004 (after restoration).

Table 2 – The effects of continuous management, abandonment and restoration on plant species richness, richness of plants assumed to be dependent on continuous management, butterfly species richness, species richness of red-listed butterflies and total abundance of butterflies

Response variable	Continuously managed (mean ± SE)	Abandoned (mean ± SE)	Restored (mean ± SE)
Plant species richness	31.3 ± 2.0	26.4 ± 2.5	31.0 ± 3.0
Management-dependent plant species richness	5.5 ± 0.8	3.2 ± 0.8	4.7 ± 1.0
Butterfly species richness	12.6 ± 1.8	11.2 ± 1.5	9.3 ± 1.3
Red-listed butterfly species richness	1.0 ± 0.5	1.1 ± 0.5	0.7 ± 0.3
Butterfly abundance	225 ± 65	216 ± 67	101 ± 21

None of the differences are statistically significant.

Öckinger E. i in. 2006

Kluczem do różnorodności jest
- różnicowanie terminów koszenia,
miejsc koszenia, form spasania
- zachowanie ekstensywnego użytkowania

Zasady te są podstawą zapisów
Planów Zadań Ochronnych
i programów rolno-środowiskowych

Czego dotyczą wymogi pakietów przyrodniczych

opóźniony termin pierwszego pokosu

podwyższona wysokość koszenia

zakaz koszenia od zewnatrz do środka łąki, preferowane koszenie od środka na zewnątrz

obowiązek usunięcia lub złożenia w stogi skoszonego siana do 2 tygodni po pokosie

pozostawienie niewielkich fragmentów nieskoszonej łąki

ograniczona obsada zwierząt na pastwisku

brak nawożenia lub jego ograniczenie

Zakazy w pakietach przyrodniczych

zakazuje się:

- przeorywania;
- wałowania;
- włókowania w okresie od 1 kwietnia do 1 września;
- stosowania ścieków i osadów ściekowych;
- stosowania podsiewu;
- stosowania pestycydów;
- budowania nowych systemów melioracyjnych (z wyjątkiem urządzeń mających na celu podwyższenie poziomu wód) i rozbudowy istniejących systemów melioracyjnych będących w zasięgu kompetencyjnym beneficjenta; nie dotyczy bieżącej konserwacji;

Pakiet ochrona cennych siedlisk przyrodniczych
wariant 4.2. Mechowiska

wariant 4.2. mechowiska

Tradycyjne użytkowanie

- koszenie co 1-3 lata
- brak nawożenia
- siano/ściółka

Zagrożenia:

- osuszanie
- zaprzestanie użytkowania

Wybrane wymogi:

- koszenie 50 % powierzchni co roku naprzemiennie, dopuszczenie koszenia całej powierzchni raz na 2 lata;
- pokos po 15 lipca;
- wysokość koszenia 5 -15 cm
- nawożenie i wypas zabronione

płatność na obszarze Natura 2000 1390 PLN /ha/rok

Pakiet ochrona cennych siedlisk przyrodniczych

wariant 4.4. Łąki trzęślicowe i selernicowe

wariant 4.4. łąki trzęślicowe i selernicowe

Tradycyjne użytkowanie:

- koszenie jesienią co 3-5 lat
- brak lub sporadyczne nawożenie
- siano/ściółka

Zagrożenia:

- intensyfikacja użytkowania
- zaprzestanie użytkowania

Wybrane wymogi:

- koszenie 50 % powierzchni co roku naprzemiennie, dopuszczenie koszenia całej powierzchni raz na 2 lata;
- po 15 września;
- wysokość koszenia 5-15 cm
- nawożenie i wypas zabroniony

płatność na obszarze Natura 2000 1390 PLN/ha/rok

Pakiet ochrona cennych siedlisk przyrodniczych

wariant 4.7. Łąki świeże

wariant 4.7. półnaturalne łąki świeże

Tradycyjne użytkowanie:

- łąki dwukośne, użytkowane ekstensywnie
- siano/pasza

Zagrożenia:

- intensyfikacja użytkowania
- zaprzestanie użytkowania

Wymogi :

- koszenie raz albo dwa razy w roku po 15 czerwca;
- pozostawianie 5-10% działki nieskoszonej, co roku inny fragment
- wysokość koszenia 5 -15 cm
- wypas do 1 DJP/ha
- nawożenie do 60kgN/ha/rok

płatność na obszarze Natura 2000 840 PLN/ha/rok

Możliwość pozyskiwania środków

Konkurs 1/2010
Budowa lub modernizacja małej infrastruktury służącej zabezpieczeniu obszarów chronionych przed nadmierną presją turystów.

Warunki konkursu

I. RODZAJE PROJEKTÓW PODLEGAJĄCYCH DOFINANSOWANIU

Cel konkursu

Przywracanie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i ostoi gatunków na obszarach chronionych wraz z zachowaniem zagrożonych wyginięciem gatunków oraz różnorodności biologicznej poprzez ich zabezpieczenie przed nadmierną i niekontrolowaną presją turystów.

TURYSTYCZNE WALORY OBSZARU
cenne siedliska są tyle warte na ile ceni je społeczność

Realną wartość dla społeczności mają obszary:

- gdzie **w świadomości** społecznej są cenne obiekty przyrodnicze (mówi się, że są cenne, oznakowywuje w terenie, pisze, filmuje),
- udostępnione, gdzie owe walory można **zobaczyć** (najlepiej z bliska i „przekonać" się, że są cenne),
- dzięki, którym **rozwija się turystyka** i powstają w regionie miejsca pracy (są realnie cenne dla „mnie").

Potencjalne możliwości

Fragment uchwały nr LXVI/334/10 Rady Miejskiej w Iłży z 2010 r.

III. OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON WSI PAKOSŁAW

Mocne strony

- możliwość rozwoju produkcji ekologicznej
- brak uciążliwego przemysłu
- możliwość rozwoju agroturystyki
- korzystne warunki do rozwoju turystyki
- dobre warunki przyrodnicze
- czyste środowisko naturalne

Rzeczywistość

Na portalu promującym obszary Natura 2000 o „Pakosławiu”:

„Choć ostoja i jej okolice posiadają liczne walory turystyczno-krajoznawcze, niestety region ten wymaga jednak stworzenia **odpowiedniej infrastruktury**„

„… nie wykorzystuje swoich **walorów do rozwoju agroturystyki**”

trasy rowerowe
(projekt: "Nad Iłżanką")

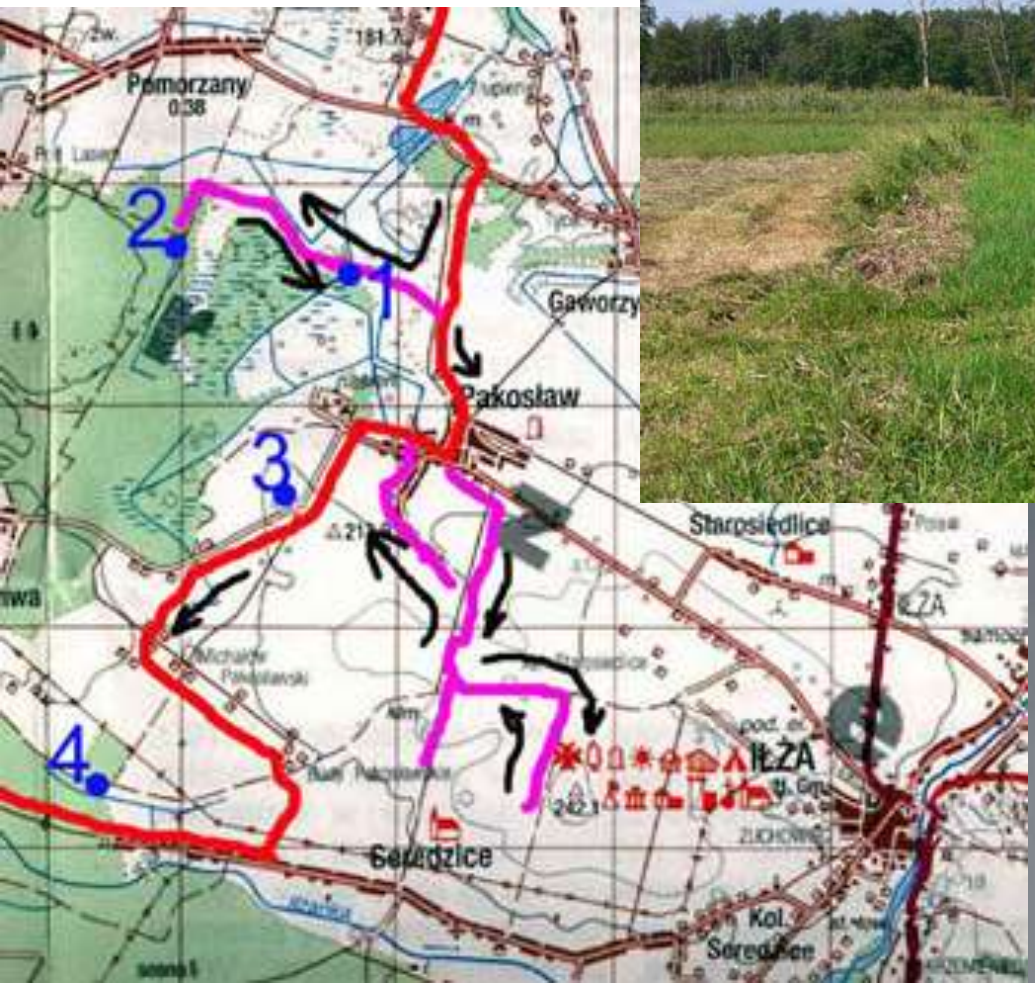

źródło *mtb.radom.pl*

Przykłady wykorzystania obszarów bagiennych dla rozwoju ekoturystyki

Hortobagy (Węgry) – rozlewiska rzeczne obfitujące w rzadkie ptaki i rośliny

źródło: http://voyages.ideoz.fr/

Hortobagy (Węgry) region stepowy i rozlewisk Cisy - kultywowanie dawnego rolnictwa

Rozlewiska rzeczne mimo swej słabej dostępności są atrakcją:

- różnorodna forma udostępniania siedlisk bez ich niszczenia,
- atrakcje związane z tematyką rolniczo-pasterską regionu,
- dobra informacja i baza noclegowa.

Źródła zdjęć:

http://www.hnp.hu/
www.cometohungary.com
http://users.atw.hu

Donana (Hiszpania) – rozlewiska rzeki obfitujące w rzadkie ptaki i rośliny

Hortobagy (Węgry) – mało użytkowane rolniczo bagna są miejscem eksponowania ptaków i roślin w ich naturalnym krajobrazie

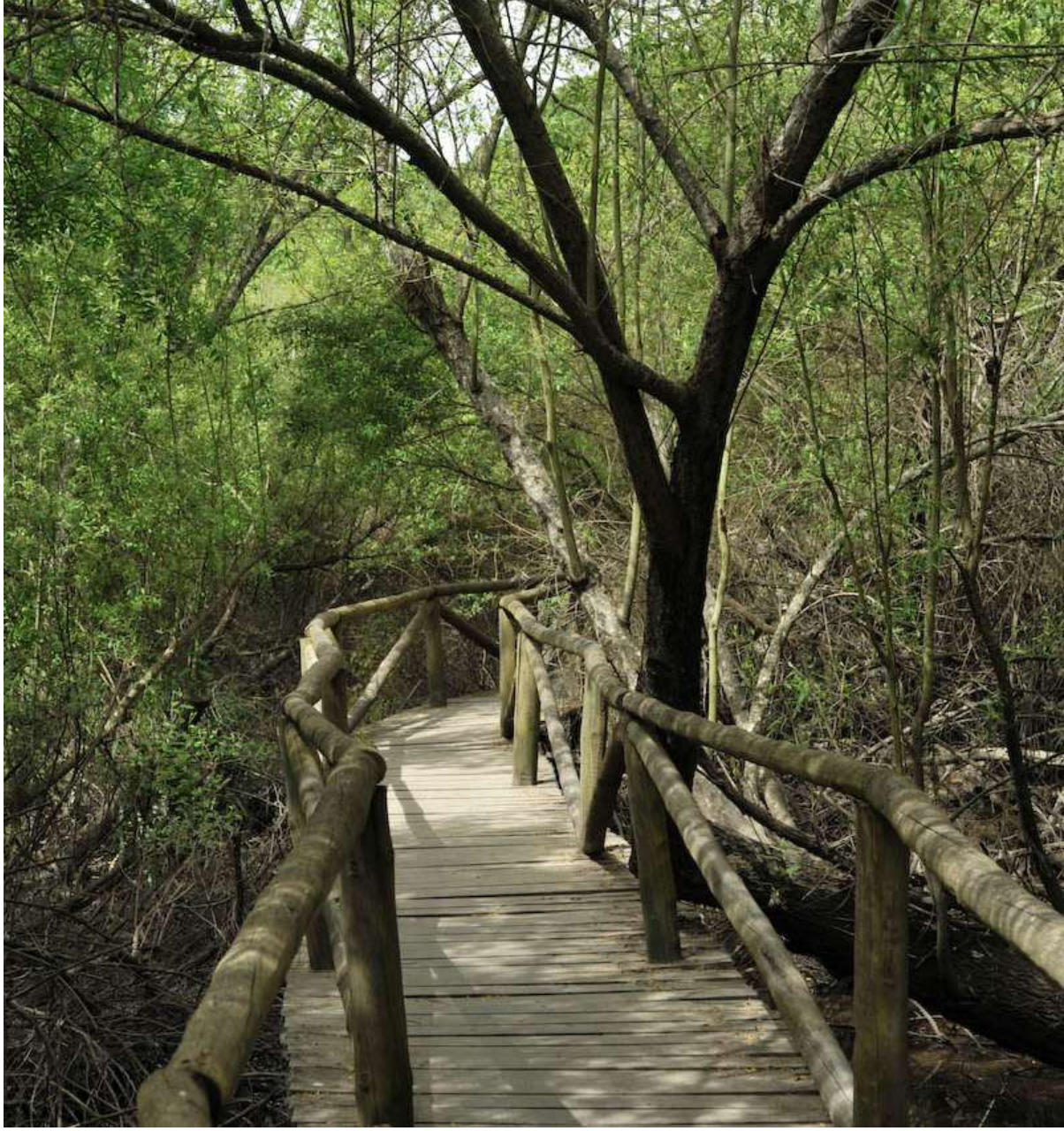

Rozlewiska rzeczne mimo swej słabej dostępności są atrakcją:

- różnorodna forma udostępniania siedlisk bez ich niszczenia,
- atrakcje związane z tematyką przyrodniczą regionu,
- dobra informacja i baza noclegowa.

źródło: www.blog.mester.com

źródło: www.blog.mester.com

źródło: www.blog.mester.com

źródło: www.blog.mester.com

źródło: www.blog.mester.com

uwagi o potrzebie tworzenia dobrej infrastruktury turystycznej na obszarach torfowiskowych

ograniczenia związane z dostępnością

niszczenie roślin związane z presją użytkowników

UDOSTEPNIENIE MOKRADEŁ

RÓŻNORODNOŚĆ ŚCIEŻEK I SOLIDNE WYKONANIE

Źródło:ozarksfishin.wordpress.com

MIEJSCA POSTOJOWE

OZNAKOWANIE MIEJSC SZCZEGÓLNYCH

Triplet Falls
Great Otway National Park
PARK INFORMATION 13 1963
Parks

Tasmanian snow gum
(Eucalyptus coccifera)
The hooked leaf tips are a distinguishing feature.
Waxy leaves help it to survive the extreme cold.

Maits Rest
Rainforest Walk

ZAKAZ WSTĘPU
NA ŁĄKĘ
LASY MIEJSKIE WARSZAWY

CLIFTON BEACH
Swimming Not Recommended
Strong Currents
Submerged Rocks
Unstable Cliffs Keep Clear
Unpatrolled Area

Significant Roadside Vegetation
BEFORE DOING ANY WORKS IN THIS AREA
PLEASE RING: 5671 2211 OR 5951 3311
AND QUOTE: HC 7
BASS COAST

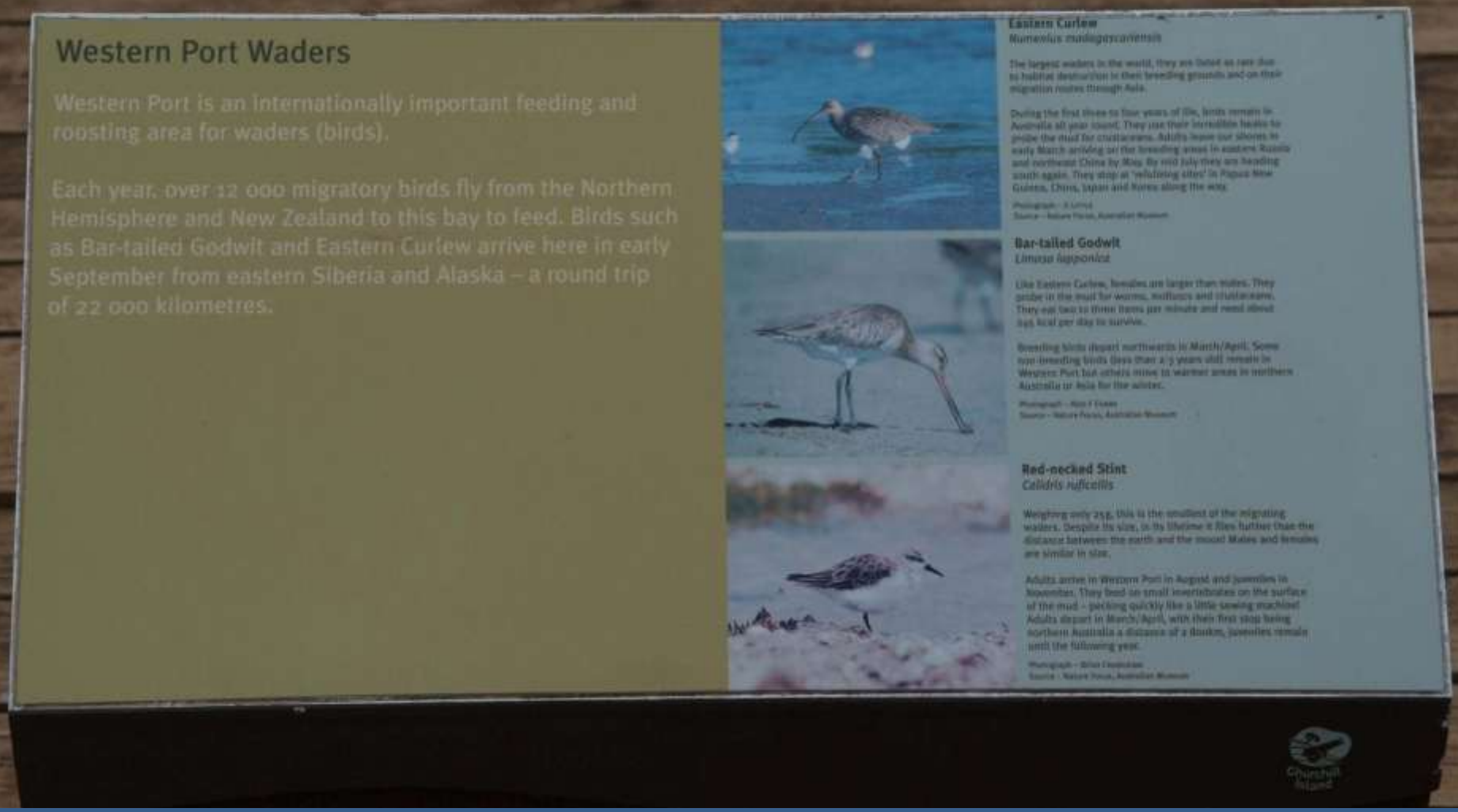

BIRDWATCHING – TURYSTYKA SPECJALISTYCZNA

ZAMIAST PODSUMOWANIA

Ochrona cennych siedlisk Natura 2000 to:

- potrzeba kompromisu
- atrakcyjnego pomysłu
- wiedzy o siedliskach, ale też o popularnych nowych formach turystyki
- stały monitoring

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ